

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**AİLELERİN EKONOMİK DÜZEYLERİ İLE İLKOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARISI ARASINDAKİ
İLİŞKİ (DENİZLİ ÖRNEĞİ)**

Şakir OTAKLI

DENİZLİ 2024

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJESİ**

**AİLELERİN EKONOMİK DÜZEYLERİ İLE İLKOKUL
ÖĞRENCİLERİNİN AKADEMİK BAŞARISI ARASINDAKİ İLİŞKİ
(DENİZLİ ÖRNEĞİ)**

Şakir OTAKLI

Danışman

Dr. Gökhan TUZCU

TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı – Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalı öğrencisi Şakir OTAKLI tarafından hazırlanan “Ailelerin Ekonomik Düzeyleri İle İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarısı Arasındaki İlişki (Denizli Örneği)” başlıklı Tezsiz Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Tezsiz Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Gökhan TUZU

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
..... /...../2024 tarih ve .....sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

İmza

Şakir OTAKLI

TEŞEKKÜR

Proje çalışmamın her aşamasında ilgi ve desteğini sunan, zamanını ve bilgisini esirgemeyen değerli danışmanım Dr. Gökhan Tuzcu'ya,

Yüksek lisans eğitimi boyunca, Bana yeni ufuklar kazandıran Pamukkale Üniversitesi - Eğitim Yönetimi, Denetimi, Planlaması ve Ekonomisi Bilim Dalındaki akademisyenlere,

Ders ve proje aşamasında desteğini eksik etmeyen sınıf arkadaşlarıma,

Ölçme araçlarını eksiksiz ve içtenlikle dolduran tüm ailelerimize ve bu ölçme araçlarını ailelerimize ulaştıran okul yöneticilerine,

Bu süreçte manevi desteğini esirgemeyen eşim Melike Otaklı'ya, bana enerji kaynağı olan çocuklarım Gökalp ve Gökçe'ye,

Son olarak da Cumhuriyetimizin 100. yılında Türkiye'nin kurucusu, bugünlerimizin mimarı, ilkeleriyle bize yol gösteren Ulu Önderimiz Atatürk'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Şakir OTAKLI

ÖZET

Ailelerin Ekonomik Düzeyleri İle İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarısı Arasındaki İlişki (Denizli Örneği)

OTAKLI, Şakir

Yüksek Lisans Projesi, Eğitim Bilimleri ABD,

Eğitim Yönetimi Bilim Dalı

Proje Danışmanı: Dr. Gökhan TUZCU

Ocak 2024, 52 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Denizli ilindeki ailelerin ekonomik düzeyleri ile ilkokul öğrencilerinin akademik başarıları arasında ilişki olup-olmadığını ortaya çıkarmaktır. Araştırma, nicel ve tarama modelindedir. Kolay ulaşılabilir örneklem seçimiyle 230 öğrenci velisinden ve öğrencilerinin iki ulusal sınav puanlarından elde edilen veriler kullanılarak bu çalışma yapılmıştır.

Ulaşılan sonuçlar şöyle özetlenebilir: İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları, ana-babanın eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. En yüksek başarı, anası-babası üniversite (lisans) mezunu olan öğrencilerdedir. Mesleklere göre bakıldığında ise en yüksek başarı, annesi memur olan ve babası öğretmen olan öğrencilerdedir. En yüksek akademik başarı (sınav puanı), ana-babasının aylık geliri 36.000 ₺ ve üzerinde olan öğrencilerdedir. Aylık gelir düzeyi azaldıkça, akademik başarı da düşmektedir. Diğer bir deyişle, ailenin geliri ile çocuklarının akademik başarıları doğru orantılıdır.

Öğrencilerin akademik başarıları, ailenin yaşadığı yere göre farklılık göstermektedir. En yüksek sınav puanı, il merkezinde yaşayan ailelerin çocuklarındadır. İlçe merkezinde yaşayan ailelerin çocuklarında akademik başarı daha düşüktür. En yüksek başarı, ailenin tek çocuğu olan öğrencilerdedir, kardeş sayısı arttıkça akademik başarı dört kardeşe kadar düşmektedir. Başarı, ana-babanın birlikte yaşama durumuna göre farklılık göstermektedir. Birlikte yaşayan (boşanmamış ya da eşlerden biri vefat etmemiş olan) ana-babaların çocuklarının başarıları daha yüksektir, ayrı olan ana-babaların çocuklarına göre.

Anahtar Sözcükler: Akademik başarı, Eğitim ekonomisi, Eğitim planlaması, Okul.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TEZSİZ YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU	I
ETİK BEYANNAMESİ	II
ÖZET	III
İÇİNDEKİLER	V
TABLOLAR LİSTESİ	VII
BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.1.1. Problem Cümlesi	2
1.1.2. Alt Problemler	2
1.2. Araştırmanın Amacı	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Varsayımlar.....	4
1.5. Sınırlılıklar	4
1.6. Tanımlar	4
İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Kuramsal Çerçeve	5
2.1.1 Eğitim ve Ekonomik Yapı İlişkisi	5
2.1.2 Akademik Başarı	7
2.1.3 Sosyo-ekonomik Düzey ve Eğitim Harcamaları	9
2.2. İlgili Araştırmalar	11
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM	13
3.1. Araştırmanın Modeli	13
3.2. Evren ve Örneklem.....	13
3.3. Veri Toplama Aracı	14
3.4. Verilerin Toplanması	14
3.4. Verilerin Çözümlemesi	15
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR	16
4.1. Betimsel İstatistikler	16
4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular	22

4.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	22
4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	23
4.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	24
4.2.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	25
4.2.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	25
4.2.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular	26
BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA VE ÖNERİLER	28
5.1. Tartışma ve Sonuç.....,	28
5.2. Öneriler	30
KAYNAKÇA	31
EKLER	33
Ek 2. Özgeçmiş	33

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Akademik Başarıyı Etkileyen Etkenler	7
Tablo 3.1. Ailelerin Özelliklerine Göre Dağılımı	13
Tablo 4.1. Anne-Babanın Eğitim Düzeyi Dağılımı	16
Tablo 4.2. Anne ve Baba Meslek Dağılımları	17
Tablo 4.3. Ailenin Yaşadıkları Yere Göre Dağılımları	18
Tablo 4.4. Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Dağılımı	19
Tablo 4.5. Ailenin Ev Durumları Dağılımı	20
Tablo 4.6. Ailenin Çocuk Sayıları Dağılımı	20
Tablo 4.7. Ailenin Birliktelik Durumu Dağılımı	21
Tablo 4.8. İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Ana ve Babanın Eğitim Düzeyine Göre Analizi	22
Tablo 4.9. İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Ana ve Babanın Mesleğine Göre Analizi	23
Tablo 4.10. İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Ana ve Babanın Gelir Düzeyine Göre Analizi	24
Tablo 4.11. İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Ana ve Babanın Yaşadığı Yere Göre Analizi	25
Tablo 4.12. İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Kardeş Sayılarına Göre Analizi	26
Tablo 4.13. İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Ana ve Babanın Yaşadığı Yere Göre Analizi	26

BİRİNCİ BÖLÜM: GİRİŞ

Eğitim, kişiye istenilen davranışları belli bir zaman ve plan çerçevesinde kazandırmaktır. Kişilerde gelişmesi istenen davranışlar, ancak eğitim yoluyla kazandırılabilir. Söz konusu eğitim okul gibi ortamlar olabileceği gibi, bir birey aile ortamında da eğitim alabilir. Eğitimi sadece belirli bir zaman aralığında değil, yaşam boyu sürer. Geçmişten günümüze kadar, her toplum farklı şekil ve amaçlarla topluluklarını eğitmeye çalışmıştır. Çünkü eğitim bir toplumun gelişmesinin en temel yoludur. Bireylerin eğitilmesi ve yaşama hazırlanması, toplumun temeli olan ailenin eğitimi ve gelişmesine zemin hazırlarken, ailenin bunu başarması ile de eğitilmiş toplumun oluşması sağlanmış olacaktır.

Eğitim, önemli olduğu kadar zor ve masraflı bir süreçtir. Ülkelerin gelişmişlikleri, eğitime ayırdıkları bütçe ve verdikleri önemle doğru oranlıdır. Bu kapsamda Türkiye’de de eğitime verilen önem her geçen yıl artmaktadır. Ancak eğitim hak ettiği yerde olmadığı gibi beklentileri de tam olarak karşıladığı söylenemez. Nitelikli eğitim, belirli maliyet gerektirmektedir. Bu nedenle vazgeçme maliyeti bile oldukça yüksektir. Eğitim sürecinde kırtasiye, kıyafet, ulaşım, beslenme başta olmak üzere oldukça fazla ve ciddi giderler oluşmaktadır.

Eğitimin masraflarını, orta ve üst gelir düzeyindeki aileler kolayca karşılayabilirken, düşük gelir düzeyindeki ailelerin çoğu karşılayamamaktadır. Aynı durum devletler açısından da böyledir. Gelişmiş ülkelerde eğitime ayrılan bütçelerle gelişmekte olan ülkelerde ve geri kalmış ülkelerde eğitime ayrılan bütçeler çok farklıdır. Türkiye için düşünüldüğünde gelişmekte olan bir ülke olup eğitime ayrılan bütçenin yeterli olduğunu söylemek mümkün değildir. Eksik kalan bütçe ise velilere kalmakta aile desteğinin tam olduğu öğrencilerin aile desteği eksik ya da olmayan aile çocuklarından daha avantajlı hale gelmektedirler. Bu durum akademik başarı başta olmak üzere sosyal adaletsizliğe ve eğitimde fırsat eşitsizliğine sebep olabilmektedir. Ülkemizde yardımcı kaynak kullanımı, özel ders, etüt, dershaneye gitme, interaktif eğitimler, koçluk desteği vb. pek çok etken çocukların akademik başarılarını etkilemektedir. Bu hizmetler ise maddi kaynak ve güce dayanmaktadır. Bu araştırmada, Denizli ili merkezinde ekonomik düzey ile akademik başarı ilişkisi ele alınmıştır.

Bu bölümde, problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve tanımları yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

Eğitim ilk olarak ailede başlamaktadır. Daha sonra anaokulu, ilkokul, ortaokul, lise ve üniversite şeklinde sürmektedir. Bu eğitimler boyunca aileler, ciddi oranda harcama yapmaktadır. Bu durum, aileden aileye ve sosyo-ekonomik duruma göre farklılık göstermektedir (Tuzcu, 2021, s.171). Ne yazık ki Türkiye’de bu alanda az sayıda araştırma yapılmaktadır. Araştırmaların çoğunlukla “eğitim yönetimi” ve “eğitim programları” alanında yapıldığı gözlenmektedir.

Bu araştırmada, çocuğu ilkokulda eğitim gören ailelerin yaptığı eğitim harcamaları ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu harcamaların, hangi göstergelere göre farklılaştığı ve nedenleri üzerinde durulmaktadır. Çünkü her ailenin sosyo-kültürel ve ekonomik düzeyi farklıdır. Aileler, varolan ekonomik düzeylerine göre eğitime bütçe ayırabilmektedir. Bu durum da doğrudan ve dolaylı akademik başarıyı etkileyebilmektedir.

1.1.1. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi şudur: Ailelerin ekonomik düzeyleri ile ilkokul öğrencilerinin akademik başarısı arasındaki ilişki var mıdır?

1.1.2. Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri şunlardır:

İlkokul öğrencilerinin akademik başarısı;

1) Ana ve babanın eğitim düzeyine göre değişmekte midir?

2) Ana ve babanın mesleğine göre değişmekte midir?

3) Ana ve babanın gelir düzeyine göre değişmekte midir?

4) Ailenin yaşadığı yere göre değişmekte midir?

5) Kardeş sayısına göre değişmekte midir?

6) Ana ve babanın birlikte yaşamasına ya da boşanmış olmasına göre değişmekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, ailelerin ekonomik düzeyleri ile ilkokul öğrencilerinin akademik başarısı arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmaktır. Bu bağlamda

yukarıdaki sorulara yanıt aranacaktır. Araştırma sonuçlarının eğitim politika yapıcılara ve akademisyenlerine yararlı olacağı düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Eğitimin etkili bir biçimde sürebilmesi için gelir kaynaklarının çözümlenmesi, hane halkının yaptığı eğitim harcamalarının bilinmesi önemlidir (Tuzcu, 2021, 138). Türkiye’de ailelerin yaptığı eğitim harcamalarına ilişkin çok az sayıda araştırma vardır. Eğitim bilimlerinin diğer alanlarında çok sayıda araştırma olmasına karşın “eğitim ekonomisi ve planlaması” alanına ilişkin araştırma sayısı yok denecek kadar azdır. Araştırmalar çoğunlukla “eğitim yönetimi, eğitim programları, rehberlik ve psikolojik danışma, sınıf öğretmenliği” vb alanlarda yapılmaktadır. Oysaki eğitim ve ekonomi ilişkisini ortaya koyabilen araştırmalara yüksek düzeyde gereksinim vardır. ABD, İngiltere, Almanya, Fransa, Güney Kore, Japonya gibi ülkelerde “eğitim ekonomisi ve planlamasına” ilişkin araştırmalar yüksek orandadır.

Bu alanda Türkiye’de araştırma sayısının az olmasının nedenleri şöyle sıralanabilir (Tuzcu, 2021, s.22): Eğitim ekonomisi ve planlaması alanında araştırma yapabilmek için, hem eğitim sektörünü, hem de ekonomi sektörünü bilmek zorunludur. Ayrıca bu iki sektörün sentezini yapabilecek bilgi ve deneyime sahip olmak zorunludur. Buna sahip olabilmek için de yıllarca çalışmak zorunludur. Kısa sürede başarılacak bir alan değildir. Doğu toplumlarındaki kültürel yapı, hızlı ve kolay ulaşmaya odaklı olduğu için “eğitim ekonomisi ve planlaması” alanı, bu kültüre çok ta uymamaktadır. Çünkü Doğu toplumlarında yaşam pratik ve hızlıdır, çok uzun yollar harcayarak ulaşma felsefesi pek yoktur. Doğal olarak Türkiye’de de böyledir. Diğer sektörler için ne denilir bilinmez ama akademik dünyada da böyle olması çok düşündürücüdür.

Yapılan bu araştırma ile ailenin sosyo-ekonomik düzeyinin çocuklarının akademik başarılarındaki etkisi ortaya konmaktadır. Bu araştırmanın, bu konuda sonraki yıllarda yapılacak araştırmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Çünkü günümüzde her aile, hiç te gözardı edilemeyecek oranda eğitim harcaması yapmaktadır. Özellikle Türkiye gibi gelir dağılımının adil olmadığı ülkelerde eğitim görmek (okumak), bir kurtuluştur. Aileler çocuklarına sürekli “oku da kendini kurtar” şeklinde öğütlerde bulunmaktadır.

1.4. Varsayımlar

Araştırmanın temel varsayımı şudur:

- Araştırmaya katılan aileler, veri toplama aracına samimi ve dürüstçe yanıt vermişlerdir.
- Okullardan ve ailelerden alınan akademik başarılarla ilişkin veriler gerçeği yansıtmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- Denizli Merkezefendi ve Pamukkale ilçelerini kapsamaktadır. Diğer illeri ve ilçeleri kapsamamaktadır.
- İlkokul 4. sınıf öğrencilerini ve ana-babalarını kapsamaktadır. Eğitimin diğer tür ve düzeylerini kapsamamaktadır.
- 2022-2023 öğretim yılında Türkiye genelinde yapılan Okulistik Değerlendirme Sonuçlarını ve ailelerin sosyo-ekonomik düzeylerini kapsamaktadır. Önceki yılları kapsamamaktadır.

1.6. Tanımlar

Akademik Başarı: Öğrencinin ders ve kazanımları elde etmede başarılı olmasıdır.

Aile: Çocuğun yetiştirilmesi ve gelişiminin sağlanmasında sorumluluk taşıyan ve çocuğun eğitim giderlerini karşılayan ana, baba, kardeşler ve aile büyüklerinden oluşan topluluktur.

Eğitim Finansmanı: Eğitim sisteminin işletilebilmesi için gereksinim duyulan parasal kaynakların elde edilme sürecidir. Diğer bir deyişle, kaynakların nereden, nasıl ve hangi yollarla ve hangi oranda sağlanacağını planlanması ve bu planın gerçekleştirilmesidir (Tuzcu, 2021, s.138).

Gelir: Emek karşılığı alınan ücret-maaş, toprak kirası, sermaye geliri, girişimci gelirlerinden biri ya da bir kaçıdır (Tuzcu, 2021, s.137).

Gider (Harcama): Bir kişi ya da şirketin mal ve hizmet üretme ve varolan çalışmalarını sürdürebilmesi için para vb değerlerini kullanmasıdır (Tuzcu, 2021, s.137).

Okul: Kamuya ait her tür ve düzeydeki örgün ve yaygın eğitim-öğretim kurumudur.

İKİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde, araştırmanın kuramsal çerçevesi ve alanyazında bulunan (daha önceki yıllarda yapılmış olan) ilgili araştırmalar kısaca anlatılmaktadır.

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu başlık altında, ailelerin gelir düzeyi ile öğrencilerin akademik başarısı arasındaki ilişkilere ilişkin kuramsal bilgiler verilmektedir.

2.1.1 Eğitim ve Ekonomik Yapı İlişkisi

Eğitim, kişilerde varolan ve doğuştan getirilen yeteneklerin kullanılabilir duruma getirilmesinde önemli etkiye sahiptir (Koç, 2007, s.44). Eğitim, kişilerin ekonomi sistemi içinde nasıl davranmaları ve ne yapmaları konusunda önemli rollere sahiptir. Eğitimle ekonomik yapı arasında güçlü ve karşılıklı etkileşim bulunmaktadır. İnsanların eğitim düzeyleri, ekonomik düzeylerini etkilediği gibi ekonomik yapıları da eğitimlerini etkilemektedir (Kızılloluk, 2007, s.26). Böylelikle eğitim ekonomisi bireylerin aldığı eğitimin sonucu olarak eğitime yaptıkları harcamayla ilgili olduğu ve iyi bir eğitim almak için de maddi gücün yeterli olması gerektiği söylenebilir.

Ülkelerde uygulanan eğitim politikaları ve bu politikalar sonucunda oluşturulan eğitim sistemi, ekonomik gelişmelere ve üretime olumlu yansiyarak ülke kalkınmasına katkı sağladığı gibi eğitim politikalarını kötü yönetimi sonucunda niteliksiz işgücü, üretime katılmayan kitleler şeklinde olumsuz durumlara da neden olabilmektedir (Gümüş, 2012, 126). Bu nedenle eğitim, ekonomi sistemini - ekonomi de eğitim sistemini doğrudan ve dolaylı olarak etkilemektedir.

Eğitimin ülke ekonomilerine etkileri şöyle sıralanabilir (Ergün, 2011, s.6):

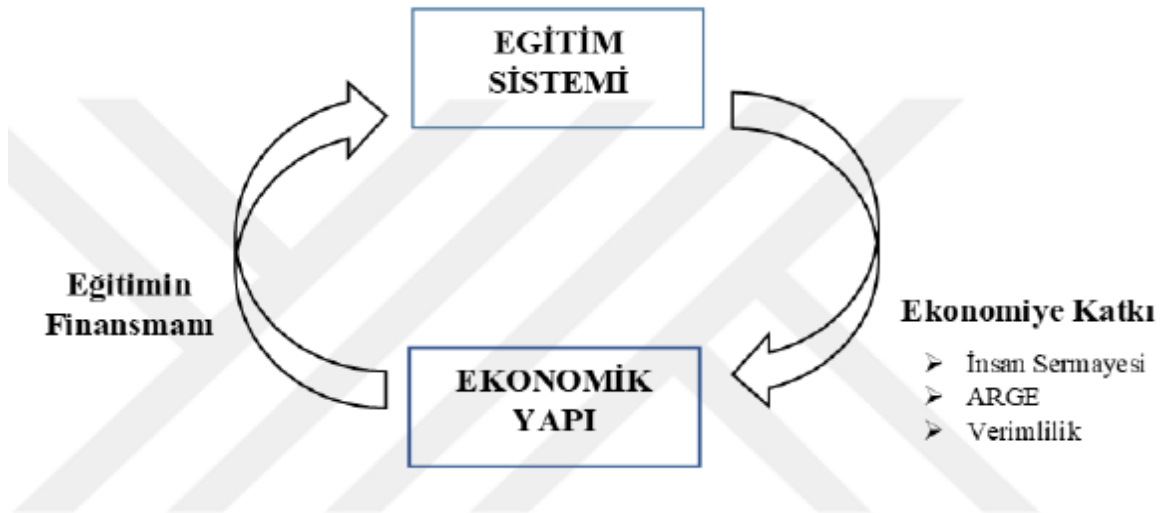
1. Eğitim, mesleki ve teknik alanda bilgi birikimi sağlayarak işgücünün artmasını sağlar.
2. Eğitim insanların yeniliklere açık olmalarını sağlar, girişimci ruhlarını ortaya çıkarır, tüketicilerin eğitilmelerini ve bu sayede sanayileşmede destekleyici rol üstlenir.
3. Eğitim yeni buluşlar ve teknolojik gelişmelerin ortaya çıkmasında ve kabul edilmesinde kilit rol oynar.
4. Eğitim mevcut işgücü kalitesinin artmasını sağlar, otomasyonun sağlıklı biçimde oluşabilmesine katkıda bulunur.

5. Eğitim sayesinde yeni teknolojik ilerlemeler hızlı bir şekilde üretim süreçlerinin artmasına yardımcı olur.

6. Eğitim sayesinde işgücü mobilitesi artar, insanların yurt içinde olduğu kadar uluslararası piyasalar içerisinde de iş bulma olanakları olur.

7. Eğitimin katkısı sonucunda insanlar ekonomik ya da politik kararlar alırken daha analitik ve akılcı tutumlara sahip olurlar. Bu da üretkenlik ve ekonomik gelişmelere katkıda bulunur.

Karataş ve Çankaya, (2011, s.134) çalışmalarında ekonomi ve eğitimin birbirlerini besleyen süreçler olduğunu belirtmektedir. Ekonomiden eğitime kaynak sağlandıkça, eğitimin de ekonomiye katkı düzeyinde artış meydana gelmektedir. Eğitim ekonomisinin temel faktörleri olan eğitim ve ekonomik yapı ilişkisi Şekil 1’de yer verilmiştir.

Şekil 1. Eğitim ve Ekonomik Yapı İlişkisi.

Kaynak: Karataş ve Çankaya, 2011, s.136

Şekil 1’de görüldüğü gibi eğitim sistemi ekonomik yapı arasında ilişki düzeyi çok kuvvetlidir. Adet adeta sarmal biçimde ve iç içe birbirini besler nitelikte olan bu durum birinin iyi durumunu diğerinin iyi durumuna bağlamaktadır. Bu şekil ekonomileri iyi olmaya ülkelerin eğitim sistemlerinin de iyi olamayacağı ya da tam zıddı şekilde eğitim sistemleri iyi yönetilemeyen ülkelerin ekonomilerinin de iyi düzeyde olamayacağını gözler önüne sermektedir.

2.1.2 Akademik başarı

Akademik başarı, kişinin özellikleri ve içinde bulunduğu çevrenin etkileşimiyle şekillenir. Bu çerçevede, Tablo 1.1'de gösterildiği gibi, akademik başarı üzerinde çok sayıda unsurun etkisi vardır. Bu unsurlar Kuzgun ve Deryakulu'na (2006) göre, akademik başarıyı sınıflandırmak için bilişsel, duygusal, sosyal ve fizyolojik faktörler de dahil olmak üzere çeşitli kriterler kullanılmaktadır. Akademik başarı, özellikle okullar ve üniversiteler bağlamında, eğitim çabalarının merkezinde yer alan belirli hedeflerdeki başarı düzeyini gösteren sonuçları ifade eder. Eğitimsel kazanımın çeşitli göstergeleri aracılığıyla değerlendirilebilir, böylece çoklu ölçüm yaklaşımlarına izin verir. Çok sayıda çalışma ve meta-analiz, akademik başarı ile zeka, motivasyon ve kişilik gibi yordayıcıları arasındaki ilişkinin, akademik başarıyı ölçmek için kullanılan yöntemle ilgili olarak değişkenlik gösterdiğini ortaya koymuştur. Sonuç olarak, akademik performansın çeşitli göstergeleri arasında ayırım yapmak çok önemlidir. Takip eden tablo, dahil edilen faktörlerin bir örneğini sunmaktadır (Yavuz ve Kutlu, 2016).

Tablo 2.1. *Akademik Başarıyı Etkileyen Etkenler*

Bilişsel	Duyuşsal	Toplumsal	Fizyolojik
<ul style="list-style-type: none"> • Zekâ bölümü • Yetenek türü ve düzeyi • Bilişsel gelişim düzeyi • Dil gelişim düzeyi • Okuma düzeyi • Sözcük Bilgisi • Görsel okuryazarlık • Öğrenme stili • Öğrenme stratejileri • Ön bilgi düzeyi 	<ul style="list-style-type: none"> • Kişilik yapısı • İlgiler • Güdülenme ve düzeyi • Tutumlar • Akademik benlik algısı • Kaygı düzeyi • Denetim odağı • Epistemolojik inançlar • Öz yeterlik inancı • Diğer inançlar 	<ul style="list-style-type: none"> • Akran ilişkileri • Otoriteye karşı tepkiler • Ahlaki gelişim • Rol modelleri • İş birliği yapma ya da yarışma eğilimi • Irksal köken • Sosyo-ekonomik düzey • Aile yapısı ve desteği 	<ul style="list-style-type: none"> • Duygusal algılama • Beynin bilgi işleme kapasitesi • Genel sağlık durumu • Cinsiyet • Yaş

Tablo 2.1 incelendiğinde akademik başarı üzerinde pek çok etkenin etkili olduğu görülmektedir. Be etkenler dört türde incelenmektedir. Bilişsel türe, zeka, yetenek, dil

gelişim, sözcük bilgisi, öğrenme stili vb. etkenler girmektedir. Duyuşsal türe, kişilik yapısı, güdülenme düzeyi, kaygı, denetim vb. etkenler girmektedir.

Toplumsal türe ise akranlar, otoriteye tepki, işbirliği yapma, aile yapısı vb. etkenler girmektedir. Bilindiği gibi akademik başarıda zeka kadar, içinde bulunulan akranlar da etkilidir. Atalarımızın dediği gibi “arkadaşımı söyle, kim olduğunu söyleyeyim”. Eğer ki öğrenci, olumlu akran grubu içindeyse okul başarısı artmaktadır. Ancak olumsuz akran grubu içindeyse, eğitimden hiçbir beklentisi olmayan akranlarla birlikteyse, okul başarısı düşmektedir. Bu alanda yapılmış birçok araştırma bulunmaktadır. Araştırmaların yanı sıra günlük yaşamda da hemen her gün bu tür olaylarla karşılaşmaktayız ya da duymaktayız.

Başarıyı etkileyen türlerden biri de fizyolojik. Algılama, beynin işleme kapasitesi, sağlık durumu, yaş ve cinsiyet bunlar arasında yer almaktadır. Örneğin bazı öğrenciler bir bilgiyi 40 saniyede algılamakta, bazıları 90 saniyede algılar. Her öğrencinin algılama hızı ve oranı farklıdır, “daha hızlı algılayan daha zekidir” denilemez. Bazı öğrenciler hızlı algılar, bazıları yavaş algılar. Benzer biçimde sağlık durumu da etkilidir. Sağlıklı bir kişinin öğrenme hızı ile sağlıklı olmayan bir kişinin öğrenme hızı farklıdır. Genel sağlık durumu başarıyı etkiler. Örneğin sağlıklı bir kişi günde ortalama 7-8 saat uyur. Ancak sağlık düzeyi düşük bir kişi günde 3-4 saat uyuyabilir. Günde 8 saat uyuyan bir kişinin öğrenme oranı ile 3 saat uyuyan bir kişinin öğrenme oranı farklıdır. Öğrenme hızını ve oranını etkileyenlerden biri de yaş’tır. 6 yaşındaki bir öğrencinin öğrenme hızı ile 12 yaşındaki bir öğrencinin öğrenme hızı aynı değildir. Benzer biçimde 6 yaşındaki bir öğrencinin ilgi alanıyla 12 yaşındaki bir öğrencinin ilgi alanı aynı değildir.

Eğitim sürecinde akademik başarıyı etkileyen dört etken mutlaka dikkate alınmalıdır. Eğitim bilimlerinde “bireysel farklılıklar” olarak ifade edilen özellikler, göz ardı edilemeyecek kadar önemlidir. Aynı yaş grubunda olsalar bile her öğrenci bambaşka bir dünyadır. Tüm öğrencileri aynı özelliklerde görmek ve hep aynı öğrenme-öğretme yöntemini kullanmak ta çok büyük bir yanlışlıktır.

Bilişsel, duyuşsal, toplumsal ve fizyolojik türler ve etkenler, ekonomik durumla iç içe ve doğrudan ilgilidir. Ekonomik gücü iyi olan aileler, çocuklarının eğitimi için daha çok şey yapmaktadır. Hele hele öğrenmede “çağ”ın önemli olduğu göz önüne alınırsa, ne kadar kritik bir değerde olduğu anlaşılacaktır. Bir şeyleri öğrenebilmenin bir çağı vardır. Her şey her çağda öğrenilemez. O çağ geçildikten sonra öğrenmek çok zor olmaktadır. İlgili öğrenme çağı geldiğinde, ailenin ekonomik gücü yerindeyse ve çocukları için o

çağın gerektirdiği öğrenme ortamlarını sağlayabiliyorsa, o öğrenciler büyük olasılıkla başarılı olmaktadır.

2.1.3 Sosyo-ekonomik Düzey ve Eğitim Harcamaları

Eğitim harcamaları, eğitim hizmetlerinin yürütülebilmesi, nicel ve nitel bakımdan genişletilebilmesi için devlet ve özel kesimlerce yapılan harcamaların tamamı olarak tanımlanabilir (Tuzcu, 2006, s.166). Eğitim süreçlerinde planlama, yatırım ve üretim gibi çeşitli aşamaların hayata geçirilmesi için kullanılan parasal kaynakların tamamı eğitim harcamalarını temsil etmektedir. Bu "eğitim harcamaları" kamu sektörü içinde sosyal harcamalar olarak büyük önem taşımaktadır. Gelişmiş ülkelerin mali dağılımları incelendiğinde, eğitim harcamalarının oransal olarak savunma harcamalarından sonra ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Eğitim harcamalarının sosyal harcama grupları kategorisinde en önemli bileşen olarak öne çıktığını belirtmek gerekir. Bunun nedeni, eğitim çabalarının tüm alanlarda ve sektörlerde temel ve belirleyici faktör olarak hizmet etmesidir. Sonuç olarak, ulusların gelişme göstergelerini önemli ölçüde etkileyen eğitim için ayrılan paraların ulusal bütçeler içindeki oranına bakıldığında, her yıl gözle görülür ve istikrarlı bir artış olduğu görülmektedir (Koçak, 2016, s.6).

Eğitime yönelik kamu harcamalarında kaynakların dağıtımını incelenirken çeşitli sınıflandırmaların kullanıldığı görülmektedir. Bu sınıflandırmalar yönetsel, işlevsel ve ekonomik'tir. Yönetsel sınıflandırmalar, fonların ödenmesinden sorumlu kurumlar ya da idari organlar temel alınarak oluşturulmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı, Yükseköğretim Kurulu, üniversiteler, bakanlıklar ve diğer devlet kurumlarının harcamalarının tümü, yönetsel sınıflandırmalar içinde yer almaktadır.

Eğitim harcamalarını yalnızca bu özel sınıflandırma çerçevesinde çözümlenmek, hatalı bir yaklaşım olacaktır. Harcamaların ya harcanan gerçek miktara ya da sunulan hizmetlerin belirli işlevlerine göre sınıflandırılması işlevsel sınıflandırmalar olarak adlandırılır. Bu sınıflandırma, hem devletin yıllık harcama rakamlarını, hem de söz konusu harcamalardan çeşitli çalışmalara yönelik kaynak ayrılmasını göstermesi açısından önemli bir değere sahiptir. Bu nedenle, yıllık strateji oluşturma ve hedef belirlemede önemli bir işleve sahiptir (Balcı, 2019, s.9).

Alternatif bir sınıflandırma olarak tanımlanan ekonomik kategorizasyonun, Fiili ödemeler-İletim ödemeleri, Mevcut ödemeler-Sermaye ödemeleri gibi kategorilere ayrıldığı ileri sürülmektedir. Hükümet tarafından emtia ve kolaylıklar elde etmek için yapılan ödemeler "fiili ödemeler" olarak adlandırılmaktadır. Devletin harcamaları, üretim

faktörlerini kullanma hakkının doğrudan ya da dolaylı edinimi olarak sınıflandırılabilir. Milli gelirin önemli bileşenlerinden olan bu harcamalar, ulusun toplam gelirini doğrudan etkilemektedir. Devlet, öğretmenlere maaş ödemesi yaparak ve eğitim amaçlı arazi ya da bina temin ederek, hem işgücüne hem de doğal kaynaklara etkin bir şekilde sahip olmaktadır. Bu şekilde, devletin doğrudan ya da dolaylı bir şekilde eğitim hizmetlerinin üretiminde yer alan tüm unsurlar üzerinde mülkiyet sahibi olduğu açıktır. Sonuç olarak, eğitimle ilgili harcamaların gerçek harcamalar olarak sınıflandırıldığı ileri sürülmektedir. Belirli bir mali dönem boyunca gerçekleştirilen hem cari hem de sermaye ödemelerinin toplam tutarı, eğitim alanına ayrılan harcamaları oluşturmaktadır.

Eğitim için yapılan harcamalar, ulusların ilerleme ve refah düzeyini etkilediğinden büyük önem taşımaktadır. Gelişmiş ülkeler, sadece yüksek eğitilmiş ve olağanüstü yetenekli değil, aynı zamanda derin bir bilgi birikimine sahip işgücüne sahip olmaları nedeniyle küresel rekabet arenasında üstün bir konuma sahiptir. Ayrıca, teknolojik gelişmelere ve değişikliklere kolayca uyum sağlama becerileri rekabet avantajlarını daha da güçlendirmektedir. İlerleyememiş olan ülkelerde eğitime ayrılan payın son derece kısıtlı ve yetersiz olduğu çok sayıda araştırma ile kanıtlanmıştır. Eğitim harcamaları, toplumlara anlık dönemde sağladığı avantajlarla tüketilen mal niteliği taşısa da, ulusların ve toplumların gelişmesi ve genişlemesi üzerindeki etkileri göz önüne alındığında, yatırım yapılan mal niteliği de taşıyabilmektedir (Koçak, 2016, s.7).

Hükümetler, eğitim kurumlarının ve tesislerinin kurulmasına ve geliştirilmesine yatırım yapmak, gerekli ekipman ve cihazları tedarik etmek ve eğitimcilere çalışmalarını için ücret ödemek suretiyle eğitim hizmetlerine fon ayırmaktadır. Bireylerin de yararlandıkları eğitim hizmetleri için harcama yaptıklarını kabul etmek önemlidir (Dal, 2014, s.18). Eğitim hizmetlerinin yerine getirilmesi için ayrılan harcamalar, gelir dağılımının bir aracı olarak hizmet etmektedir. Ekonomik istikrar ve ilerlemenin güvence altına alınmasında önemli bir unsur olarak kabul edilen eğitime kaynak tahsisi, bir yatırım olarak görülmektedir. Buna karşılık, eğitim harcamaları aynı zamanda anlık yararlar sağlamakta, dolayısıyla tüketim harcamaları olarak nitelendirilmektedir (Ortaç, 2003, s.240). Yukarıda belirtilen gerekçelerle devlet, ekonominin ilerlemesi ve gelişmesi için eğitime kaynak ayırırken, kişiler de gelirlerini ve sosyal konumlarını yükseltmek için eğitime yatırım yapmaktadır. Ulusların kalkınması ve ekonomik büyümenin gerçekleşmesi üzerinde doğrudan etkisi olan eğitim harcamalarının yıllık bütçeler içindeki payının giderek arttığı gözlemlenmektedir. Gelişmekte olan ülkelerin en önemli hedefleri arasında, toplumsal kalkınmanın desteklenmesi ve ekonomik ve teknolojik

alanların getirdiği dönüşüm ve ilerlemelere uyum sağlama becerisi yer almaktadır (Akçacı, 2013, s.67).

Gelişmekte olan ülkeler, teknolojik ilerlemeleri kucaklamayı ve mali durumlarını artırarak rekabet avantajı elde etmeyi arzulamaktadır. Sonuç olarak, bu ülkeler böyle bir ortamda başarılı olmak için yetkin bir işgücüne gereksinim duymaktadır. Gelişmekte olan ülkeler şu anda nüfuslarında hızlı bir artışa tanık olmakta, bu da özellikle genç nüfus arasında eğitim gereksinimini artırmaktadır. Bu toplumlarda eğitim için ayrılan kaynaklar yetersiz kalmakta, bu da verilen eğitimin standardının düşmesine neden olmaktadır. Bu ülkelerde, devlet sektörünün yanı sıra, eğitim harcamalarına mali destek sağlamak için başka kuruluşlar ve fonlar da bulunmalıdır (Köktaş, 2009, s. 67).

Eğitim harcamaları, kamu sektörü tarafından gerçekleştirilen en önemli harcamalar arasında yer almaktadır. Gelişmiş ülkelerin birçoğunda eğitim harcamalarının hacimsel olarak savunmaya yönelik harcamalardan hemen sonra geldiği dikkat çekmektedir. Çünkü eğitim, yapısı gereği kendisi haricindeki bütün yapılar üzerinde de önemli etkiler yapabilen, ekonomik kalkınma ve büyüme üzerinde belirleyiciliği olan oldukça kapsamlı ve önemli bir unsurdur. Gelişmiş ülkelerde sosyal harcama toplamalarının yaklaşık olarak % 70 ile % 75'lik bölümünün eğitim harcamalarına ayrılması esastır (Karaarslan, 2005, s.43).

Dünya genelindeki ulusların çoğunda eğitim hizmetleri evrensel olarak "kamu" olarak kabul edilir ve devlet tarafından mali olarak desteklenir. Bununla birlikte, eğitim hizmetlerinin doğası gereği "yarı kamusal" olarak kabul edildiği bazı ülkeler de vardır. Türkiye'de eğitim hizmetlerinin sağlanması daha önce kamu sektörünün yetki alanındaydı. Ancak, bu harcamaların zaman içinde belirli politikaların uygulanması yoluyla kademeli olarak özel sektöre devredildiğinin altını çizmek önemlidir. Dahası, eğitimin sağlanması önemli bir dönüşüm geçirmiş ve hem özel finansmanlı girişimleri hem de kamu mali desteğini kapsayan bir hizmet sektörü olarak sınıflandırılmasına neden olmuştur (Ulusoy, 2013, s.10).

2.2. İlgili Araştırmalar

Köse (1990), 1988 Öğrenci Yerleştirme Sınavı (ÖYS) bulgularına dayanarak ailenin sosyo-ekonomik durumunun, lisenin özelliklerinin ve sınavlara hazırlık kurslarının akademik performans üzerindeki etkilerini araştırmıştır. Çalışma, ailenin sosyo-ekonomik durumunun, sınavlardaki başarıyı belirlemede en büyük etken olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmayla ilgili olarak, öğrenci başarısıyla en güçlü korelasyon

gösteren okul özelliği öğretmenlerin öğrencilere oranı olurken, en zayıf korelasyon gösteren özellik, öğretmenlerin deneyim düzeyi olmuştur.

Büyüköztürk ve Deryakulu tarafından 2002 yılında yapılan araştırmanın amacı, bilgisayar ve öğretim teknolojileri öğretimi (BÖTE) ve sınıf öğretmenliği (SÖTE) programlarında son sınıfta okuyan öğrencilerin akademik başarılarına katkıda bulunan kayda değer etkenleri tespit etmektir. Yükseköğretim düzeyindeki akademisyenlerin akademik başarılarını en doğru şekilde betimleyen regresyon denklemini tespit etmek için aşamalı çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Akademik araştırmalar, lise diplomasına sahip olmanın ve sosyal birlik düzeyinin bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi alanlar için büyük önem taşıdığını ortaya koymaktadır. Buna ek olarak, akademik uyum, giriş puanı, cinsiyet, ikamet yeri, sosyal uyum ve üniversite diplomasına sahip olma gibi çeşitli faktörler, sınıf öğretmenliği akademisyenliği alanında akademik başarının etkili yordayıcıları olarak belirlenmiştir. Akademik başarının önemli bir belirleyicisi olan cinsiyet değişkeniyle ilgili olarak, kız öğrencilerin erkek meslektaşlarına kıyasla daha üstün akademik performans sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca araştırma, yurtlarda kalan öğrencilerin okul başarılarının, evde tanıdıklarının yanında kalan öğrencilere kıyasla daha düşük olduğunu ortaya koymuştur.

Şaşmaz tarafından 2006 yılında yapılan araştırmaya göre, bir kişinin evinde bulunan kitap miktarı, okul başarısının en etkili belirleyicidir. Hane halkının ekonomik durumunun değil, eğitim, kültür ve konutta bulunan eğitim kaynaklarının bolluğunun, öğrencilerin okul başarısını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Ek olarak, öğrencilerin bilgisayar becerilerinin başarılarını olumlu yönde artırdığı ve etkilediği bulunmuştur.

PISA'nın ulusal ön raporunda (2009), sosyo-ekonomik geçmiş, kişi başına düşen GSYİH, eğitime ayrılan parasal kaynaklar, ana-babaların eğitim düzeyi, okumaya olan ilgi, öğrenme stratejilerinin farkındalığı ve kullanımı ile okuma becerilerindeki yeterlilik arasındaki ilişki üzerine bir analiz yapılmıştır. Çalışmanın bulguları, öğrencilerin okuma başarısını etkileyen çok sayıda belirleyici olduğunu göstermiştir (MEB, 2010).

Alanyazından elde edilen bulgular incelendiğinde, kişilerin okul başarısı üzerinde çok sayıda etkenin belirleyici olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu etkenler, ağırlıklı olarak fizyolojik, psikolojik ve sosyal koşullar ve durumlarla ilişkilidir. Bu etkenler, kişinin öğrenme durumu için yararlı ya da zararlı olabilir ve sonuç olarak başarı düzeyini etkileyebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde kullanılan tekniklere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel ve tarama modelinde yapılmıştır. Denizli il merkezinde (Pamukkale ve Merkezefendi ilçelerinde) ilçelerinde farklı ilkokullarda çocukları öğrenim gören ailelere ve çocuklarına ulaşılarak veriler toplanmıştır. Ailelerin gelir durumlarıyla çocuklarının akademik başarılarına ilişkin ulusal sınavda aldıkları puanlar karşılaştırılarak sonuçlarının ortaya konulmasına yönelik olduğu için tarama modeli kullanılmıştır. Verilerin sayısal değerlere sahip olması ve analizde SPSS istatistik programının kullanılması da nicel çalışma olmasından dolayıdır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2022-2023 öğretim yılında, Denizli il merkezinde çocukları ilkokul 4. sınıfta eğitim gören aileler oluşturmaktadır. Çocuğu 4. sınıfta öğrenim gören 230 farklı sosyo-ekonomik düzey ve meslekten aileye kolay ulaşılabilir örneklem seçimiyle ulaşılarak veri toplanmıştır.

Farklı sosyo-ekonomik düzey ve çeşitli mesleklerden araştırmanın çalışma grubunu oluşturan ailelerin bazı özelliklere göre dağılımları Tablo 3.1’de verilmiştir.

Tablo 3.1. *Ailelerin Özelliklerine Göre Dağılımı*

	Kategoriler	<i>f</i>	%
Sınıftaki Öğrenci Sayısı	17-23	57	24,8
	24-33	50	21,7
	34-36	56	24,3
	37 ve üzeri	57	29,1
Özel Ders Alıp - Almama	Aldım	18	7,8
	Almadım	212	92,2
Kurs ya da Dershaneye Gidip-Gitmeme	Gitmedi	129	56,1
	Okul kursuna gitti	101	43,9

Tablo 3.1’de görüldüğü gibi çocuğu 4. sınıfta okuyan ailelerin çocuklarının sınıf mevcudu 17 ile 37 aralığındadır. 37’den daha çok öğrencinin bulunduğu sınıf oranı % 29,1’dir. Diğer bir deyişle günümüz Türkiyesinde artık okul ve derslik sorunu çok

değildir. Her üç derslikten ikisi dünya normlarında öğrenci sayısına sahiptir. Üçte birinde 37 öğrenciden daha çok öğrenci vardır. Bunun nedeni de köyden kente göç ve iller arasındaki göçtür. Köylerdeki okullar kentlere taşınmadığı için, köyden kente göç eden ailelerin çocukları için de kentte yeniden okullar yapılmak zorunda kalmaktadır. Göç olmasa, Türkiye’de bir tane bile okul yapmaya gerek olmayacaktır. Bu durum Denizli için de geçerlidir.

Öğrencilerin % 92,2’si özel ders almamaktadır. Diğer bir deyişle kamuya ait ilkokulda aldığı eğitim ile yetinmekte, kalan eksiklerini de kendi çalışmalarıyla tamamlamaktadır. Bir başka boyuttan bakılacak olursa, ailelerin ekonomik gücünün çok ta iyi olmadığı söylenebilir. Çünkü günümüzde özel derslerin fiyatı oldukça yüksektir. Örneğin, 2023 yılında Denizli il merkezinde, matematik ve fizik alanında bir saat özel ders ortalama 700 TL idi. Bir saat için 700 TL ödeyebilen aile sayısı da çok azdır. Bu konunun Denizli’nin yanı sıra tüm iller için de geçerli olduğu söylenebilir. Matematik ve fizik dışındaki alanlarda özel ders fiyatları daha düşüktür. Öğrencilerin yalnızca % 7,8’i özel ders almaktadır.

Öğrencilerin % 56,1’i kurs ya da dershaneye gitmemektedir. % 43,9’u ise okul tarafından açılan kurslara gitmektedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Verilerin toplanmasında, Dr. Gökhan Tuzcu tarafından geliştirilen “Öğrenci Başarısı İle Ailenin Sosyo-Ekonomik Durumu Arasındaki İlişki” isimli ölçek ve 4. sınıf öğrencilerinin ulusal sınavda aldıkları iki sınav puanları kullanılmıştır. Bu ölçek sayesinde, çocuğu ilkokulda eğitim gören ailelerin sosyo-ekonomik durumuna ilişkin veriler derlenmiştir. Türkiye genelinde Okulistik Yayınevi tarafından yapılan sınavlardan son ikisine giren öğrencilerin aldıkları puanlar, araştırmada kullanılmıştır. Veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve çözümlenmeye hazır edilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Gereksinim duyulan veriler, araştırmaya gönüllü olarak katılan ailelerden toplanmıştır. Ailelerin elinde olan Okulistik Yayınevi Sınav Sonuç Belgelerinden yararlanılmıştır. Okulistik Sınavları, 26 Nisan 2023 ve 24 Mayıs 2023 tarihlerinde yapılmıştır.

Veriler, ilk elden ve güvenilir biçimde toplanmıştır.

3.5. Verilerin Çözümlemesi

Toplanan veriler, bilgisayar ortamında SPSS programına aktarılmış ve burada sınıflandırılmış ve kodlanmıştır. Ardından yüzde ve frekanslar halinde çözümlenmiş ve tablolar haline getirilmiş ve gerekli yorum ve açıklamalar yapılmıştır. Karşılaştırmalar için t testi ve varyans analizleri yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, ilkokul 4. sınıfta okuyan çocuğu olan ailelerden derlenen veriler çözümlenmiş, tablolar halinde verilerek yorumlar yapılmıştır.

4.1. Betimsel İstatistikler

Araştırmaya gönüllü olarak katılan ve çocuğu 4. sınıfta eğitim gören ana-babalardan elde edilen veriler çözümlenmiş, tablolar haline getirilmiş, her tabloya ilişkin açıklamalar ve yorumlar yapılmıştır.

Çocuğu 4. sınıfta eğitim gören ana-babaların eğitim düzeylerine göre dağılımı, Tablo 4.1’de görülmektedir.

Tablo 4.1. Anne-Babaların Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

	Mezuniyeti	<i>f</i>	%
Anne eğitim düzeyi	İlköğretim	115	50,0
	Lise	69	30,0
	Önlisans	13	5,7
	Lisans	29	12,6
	Lisansüstü	4	1,7
Baba eğitim düzeyi	İlköğretim	101	43,9
	Lise	80	34,8
	Önlisans	12	5,2
	Lisans	29	12,6
	Lisansüstü	8	3,5

Tablo 4.1’de görüldüğü gibi, annelerin % 50,0’si ilköğretim mezunu iken % 30,0’u lise, % 5,7’si önlisans, % 12,6’sı lisans ve % 1,7’si lisansüstü eğitim mezunudur. Babaların ise % 43,9’u ilköğretim, % 34,8’i lise, % 5,2’si önlisans, % 12,6’si lisans ve % 3,5’i lisansüstü eğitim mezunudur. Genel olarak ana-babaların çoğu ilköğretim mezunudur.

Tablodaki rakamlar, Cumhuriyetin kuruluşuyla başlayan eğitim seferberliğinin sonuçlarını göstermektedir. Ülke her yerinde ilkokulun zorunlu yapılması, Öğretim Birliği (Tevhid-i Tedrisat) Yasasının kabulü, yeni alfabenin kabulü, halk evlerinin açılması, eğitim seferberliğinin başlatılması, ardından köy enstitülerinin kurulması vb devrimler, kadın olsun - erkek olsun, köylü olsun - kentli olsun, yoksul olsun - zengin olsun, her yurttaşın okuma-yazma bilmesi ve eğitim almasına yöneliktir. Bu planlı ve fedakar çalışmalar sonucunda, bu ülkenin insanı 7’den 70’e okur-yazar yapılmıştır. Okur-

yazar olan ana-babalar da çocuklarının okumasını istemişler, hatta kendilerinden daha iyi koşullarda okuması için birçok fedakarlığa katlanmışlardır. Nitekim Tablo 4.1’de görüldüğü gibi, kadınların eğitim düzeyi ile erkelerin eğitim düzeyi arasında dikkate değer bir fark yoktur, hemen hemen aynıdır. Çünkü Cumhuriyeti kuranlar biliyordu: Bir ülkenin kalkınması için yalnızca erkeklerin çalışması ve eğitim görmesi yeterli olamaz. Erkekler kadar kadınlar da çalışmalı ve eğitim görmelidir.

Hem annelerin, hem babaların üniversite (lisans) mezunu oranının % 12,6 olması, çok sevindiricidir. Demek ki bu ülkede erkekler kadar kadınlar da üniversite eğitimine katılmaktadır. Zaten araştırmaya gönüllü katılma oranının bu kadar yüksek olmasında, üniversite mezunlarının da ağırlığı etkilidir.

Çocuğu 4. Sınıfta öğrenim gören velilerin anne ve baba meslek türlerine göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 4.2’de verilmiştir.

Tablo 4.2. Anne ve Baba Meslek Dağılımları

	Kategoriler	<i>f</i>	%
Anne meslek	İşçi	54	23,5
	Memur	7	3,0
	Öğretmen	15	6,5
	Esnaf	17	7,4
	Ev hanımı	137	59,6
Baba meslek	İşçi	108	47,0
	Memur	23	10,0
	Öğretmen	9	3,9
	Esnaf	90	39,1

Tablo 4.2’de meslekler incelendiğinde, annelerin % 59,6’sının ev hanımı olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle annelerin 5’te 3’ü ev hanımıdır. % 23,5’i işçi, % 7,4’ü esnaf, % 6,5’i öğretmen ve % 3’ü memur olarak çalışmaktadır.

Her 5 anneden 3’ünün ev hanımı olması, oldukça düşündürücüdür. Genç bir nüfus yapısına sahip olan Türkiye’de, özellikle kadın nüfusun evde oturması, hem ekonomik, hem kültürel kalkınma açısından tercih edilir bir durum değildir. Gelişmiş ülkelere bakıldığında, kadınların işgücü piyasasına oldukça çok katıldığı görülmektedir. Çünkü kalkınma, yalnızca erkeğin çalışmasıyla başarılabilen bir süreç değildir. Erkekler kadar kadınların da işgücü piyasasına katılması zorunludur. Türkiye’de kadınların az katılmasının, kültürel ve dini nedenleri oldukça baskındır. Özellikle lise ve üniversite mezunu kadınların evde oturması, hiç te istenilen bir durum değildir. Diğer yandan şu da söylenebilir: Türkiye ekonomisinde kurumsal firma sayısı oldukça azdır. Kadınlar,

kurumsal olmayan firmalarda çalışmayı çok da istekli değillerdir. Çünkü bu tür firmalarda ücretlerin ödenmesinde ve sigorta primlerinin yatırılmasında çoğu zaman sorun yaşanmaktadır.

Bir diğer neden de Türkiye ekonomisinin genç nüfusa yetecek kadar iş yaratamıyor olmasıdır. Ekonominin yarattığı iş sayısı ile ülke nüfusudanki artış sayısı tutarlı değildir. Son yıllarda yurt dışından (Suriye, Irak, Afganistan, Pakistan) alınan göçler de durumu daha da vahim boyutlara ulaştırmıştır.

Babaların meslek olarak % 47,0'si işçi, % 39,1'i esnaf, % 10'u memur ve % 3,9'u öğretmen olarak çalışmaktadır. Araştırmanın Denizli'de yapılmış olması, Denizli'nin de bir sanayi şehri olması, babaların çoğunun fabrikalarda işçi olarak çalışmasının temel nedenidir. Bilindiği gibi Denizli, tekstil, mermer, deri, kimya vb sektörlerde oldukça ileri düzeydedir. Anılan sektörler, emek yoğun olduğu için çalışan sayısı da oldukça çoktur.

Baba meslekleri içinde ikinci sırada % 39,1 oranında esnaflık yer almaktadır. Tarihsel olarak bakıldığında Denizli'de bir esnaflık ve tüccarlık kültürü zaten vardır. Bu kültür günümüzde de sürmektedir. Araştırmaya katılan aileler de bunu kanıtlar niteliktedir.

Çocuğu ilkökul 4. sınıfta eğitim gören ailelerin yaşadıkları yere göre dağılımı, Tablo 4.3'te görülmektedir.

Tablo 4.3. Ailenin Yaşadıkları Yere Göre Dağılımları

Yerleşim Yeri	<i>f</i>	%
İlçe	53	23,0
İl	177	77,0

Çocuğu ilkökul 4. sınıfta eğitim gören ailelerin % 23'ü ilçe merkezlerinde, % 77'si il merkezinde yaşamaktadır. Denizli'nin sanayi şehri olması, iş bulma olanaklarının çok olması, çalışmak için köyden şehre göçenlerin çok olması, tarımsal üretimin doğa koşullarına bağlı olması, bu koşulların da her yıl uygun olmaması vb birçok nedenle insanlar şehri tercih etmektedir ve da tercih etmek zorunda kalmaktadır.

Ancak 2021 ve 2022 yıllarında dünya genelinde ve ülkemizde yaşanan covid-19 pandemisi, köylerin de tercih edilen yerler haline gelmesine katkı sağlamıştır. Şehirde yaşayan birçok insan "köyde de yaşanabilir" düşüncesine ulaşmış ve bir çoğu da arazi satın almıştır.

Çocuğu 4. sınıfta eğitim gören ailelerin aylık gelirlerine göre dağılımı, Tablo 4.4'te görülmektedir.

Tablo 4.4. Ailelerin Aylık Gelirlerine Göre Dağılımı

Gelir Grubu	<i>f</i>	%
11.500 ₺ ve altında	81	35,2
12.000 - 20.000 ₺	69	30,0
21.000 - 35.000 ₺	49	21,3
36.000 ₺ ve üstü	31	13,5

Ailelerin % 35,2'si bir ayda 11.500 ₺ ve altında gelire sahiptir. Diğer bir deyişle ailelerin 3'te 1'i asgari ücret ile geçinmektedir. Kültürel ve sosyal yaşamı biçimlendirmede gelirin etkisi göz önüne alınırsa, bu durum hiç de iç açıcı değildir. Aynı zamanda ailenin geliri, çocukların eğitimi için yapacağı harcamanın miktarını da etkilemektedir. Örneğin, bir asgari ücret tutarında geliri olan bir ailenin çocukları için yapacağı eğitim harcaması ile üç asgari ücret tutarında geliri olan bir ailenin çocukları için yapacağı eğitim harcaması çok farklı olmaktadır. Bir asgari ücretle geçinmek zorunda olan aile, Maslow'un Gereksinimler Piramidi'nde gösterdiği gibi "fizyolojik" gereksinimlerini karşılamaya çalışmakta, piramidin üst katlarına çıkamamaktadır. Bu durum Denizli'de böyle olduğu gibi Türkiye genelinde de böyledir, Dünya genelinde de böyledir.

Ailelerin ancak % 13,5'i aylık ortalama 36.000 ₺ ve üzerinde gelire sahiptir. Aylık geliri 11.500 TL olan bir aile ile 36.000 TL olan bir ailenin eğitim için yapacağı harcama farklıdır.

Ancak aileler arasındaki gelir farkı, yalnızca Denizli ilinde geçerli değildir, tüm dünyada geçerlidir. Birkaç sosyalist ülke dışında tüm dünyada gelir farkı vardır. İnsanların kişilik özelliklerinden tutun da yaşadıkları şehre kadar birçok etken, gelir farklılığı yaratmaktadır. Hatta miras bile, şans bile geliri artıran ya da azaltan etkilere sahiptir.

Eğitimde fırsat ve olanak eşitliğinin sağlanması, tabii ki hepimizin istediği, beklediği bir durumdur. Ancak bunu sağlamak, kulağa hoş geldiği kadar da hoş ve kolay değildir. Eğitimde yöreler arasındaki dengesizlik, yalnızca Türkiye'nin sorunu değildir. Hemen her ülkede görülmektedir. Hatta Türkiye'den çok daha kötü durumda olan ülkeler vardır. Örneğin ABD'nin birçok eyaletinde durum, Türkiye'deki durumdan daha vahimdir. Avrupa Birliği'nin kurucu ülkelerinden olan İtalya'da, Kuzey İtalya ile Güney İtalya arasında dikkate değer farklılıklar vardır.

Çocuğu ilköğretim 4. sınıfta eğitim gören ailelerin ev durumlarına göre dağılımı, Tablo 4.5'te görülmektedir.

Tablo 4.5. Ailelerin Ev Sahibi Olma ya da Olmama Durumları

Ev durumu	<i>f</i>	%
Kira	89	38,7
Kendisinin	141	61,3

Tablo 4.5'te görüldüğü gibi, çocuğu 4. sınıfta eğitim gören ailelerin % 61,3'ü kendi evinde oturmakta, % 38,7'si ise kirada oturmaktadır. Diğer bir deyişle, her beş aileden ikisi kirada oturmaktadır. Yukarıdaki tablolarda, ailelerin % 35'inin asgari ücret ve altında bir gelirin olduğu söz edilmişti. Asgari ücret ile şehirde yaşamın zorluğu, bilinen bir gerçektir. Bu ailelerin ev sahibi olması neredeyse olanaksızdır.

Gelir ile akademik başarı arasında pozitif ilişkinin olduğu da bilinen bir gerçektir. Hem Türkiye'de hem diğer ülkelerde yapılan araştırmalar, bunu kanıtlamaktadır. Genel bağlamda bakıldığında, uzun yıllar önce Maslow da kanıtlamıştır zaten. Bir aile öncelikle temel fizyolojik gereksinimlerini karşılamak zorundadır. Bunu karşıladıktan sonra diğer gereksinimlerine yönelebilir.

Diğer yandan Türkiye'de enflasyon, uzun yıllardır varlığını sürdüren bir olgudur. Günümüze ekonomisine bakıldığında, enflasyonun daha uzun yıllar süreceği kolaylıkla görülebilmektedir. Bu enflasyon oranları, konut fiyatları ve konut kredilerinin faiz oranları dikkate alındığında, ev sahibi olmayan ailelerin yakın zamanda ev sahibi olamayacakları çok açıktır.

Bu durum, öğrencilerin okul başarılarına yansımaktadır. Çünkü çocukların eğitimi için harcanabilecek olan paralar, ev kirası olarak ödenmektedir. Böylelikle "eğitimde fırsat ve olanak eşitliği ilkesi" zarar görmektedir. Ancak birkaç sosyalist ülke dışında dünyanın tüm ülkelerinde gelir dağılımı eşit olmadığı için, yapılabilecek çok şey de yokmuş gibi durmaktadır.

Çocuğu 4. sınıfta eğitim gören ailelerin çocuk sayılarına göre dağılımlarına ilişkin bulgular Tablo 4.6'da verilmiştir.

Tablo 4.6. Ailelerin Çocuk Sayıları Dağılımı

Çocuk sayısı	<i>f</i>	%
1	20	8,7
2	118	51,3
3	62	27,0
4	22	9,6
5	8	3,5

Tablo 4.6’da görüldüğü gibi, ailelerin çoğu (% 51,3) iki çocuk sahibidir. Ardından üç çocuklu aileler (% 27,0) gelmektedir. En düşük oran beş çocuğu olan ailelerdir (% 3,5).

Günümüz ekonomik koşulları dikkate alındığında, çocukların yetiştirilmesi için ciddi paraların harcandığı bir gerçektir. Beslenmeden tutun da okul masraflarına kadar birçok gereksinim karşılanmak zorundadır. Doğal olarak çok sahibi olmak, çok para harcamak anlamına gelmektedir. O nedenle bilinçli aileler iki çocuk sahibi olmakta, bir bölümü de üç çocuk sahibi olmaktadır.

Türkiye’de 40-50 yıl öncesinde olduğu gibi bir ailede 8-9 çocuk görmek, günümüzde artık olanaksızdır. 40-50 yıl öncesinin Türkiye’si, halkın çoğunluğunun tarım ile uğraştığı, tarımsal üretim ile yetinen, az oranda sanayi sektörünün olduğu, hizmetler sektörünün neredeyse hiç olmadığı bir ülkeydi. O günün koşullarında 8-9 çocuk yetiştirilebiliyordu. Çocuklar çoğunlukla tarlada yetişiyordu zaten. Ancak günümüzün ekonomik yapısı ve şehir yaşamı dikkate alındığında, 8-9 çocuk sahibi olmak, artık olanaksızdır. Hem güvenlik açısından, hem ekonomik açıdan hiçbir aile 8-9 çocuğu yetiştirebilme olanağına sahip değildir.

Çocuğu 4. sınıfta eğitim gören ailelerin birliktelik durumuna göre dağılımı, Tablo 4.7’de görülmektedir.

Tablo 4.7. Ailenin Birliktelik Durumu Dağılımı

Durum	<i>f</i>	%
Birlikte (evli)	211	91,7
Ayrı (boşanmış ya da vefat etmiş)	19	8,3

Tablo 4.7’de görüldüğü gibi, ailelerin % 91,7’si evlilik yaşamını sürdürmektedir. Ancak % 8,3’ü boşanmıştır ya da eşlerden biri vefat etmiştir.

Denizli ili, Türkiye’de boşanma oranlarının yüksek olduğu illerden biridir. Bunun farklı nedenleri vardır elbette. Dini nedenlerden tutun da ekonomik nedenlere kadar çok türlü neden sayılabilir. Ancak Denizli’nin bir sanayi şehri olması, iş bulmanın diğer şehirlere oranla daha kolay olması, iş bulan insanların da gelir sahibi olması, gelir sahibi olanların da fedakarlıktan kaçınması gibi nedenlerin, boşanma sürecinde ağırlıkta olduğu, toplumda zaman zaman dile getirilmektedir.

4.2. Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Bu araştırmanın alt problemleri şunlardır:

İlkokul öğrencilerinin akademik başarısı;

1) Ana ve babanın eğitim düzeyine göre değişmekte midir?

2) Ana ve babanın mesleğine göre değişmekte midir?

3) Ana ve babanın gelir düzeyine göre değişmekte midir?

4) Ailenin yaşadığı yere göre değişmekte midir?

5) Kardeş sayısına göre değişmekte midir?

6) Ana ve babanın birlikte yaşamasına ya da boşanmış olmasına göre değişmekte midir?

Bu altı alt probleme yönelik çözümler aşağıda ve ilerleyen sayfalarda verilmiştir.

4.2.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi şudur: “İlkokul öğrencilerinin akademik başarısı ana ve babanın eğitim düzeyine göre değişmekte midir?” Bu probleme yanıt olan çözümler, Tablo 4.8’de verilmiştir.

Tablo 4.8. İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Ana ve Babanın Eğitim Düzeyine Göre Analizi

	Eğitim Düzeyi	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
Anne eğitim düzeyi	İlköğretim	115	269,09	78,65	13,25	,00*	Var
	Lise	69	323,46	69,74			
	Önlisans	13	315,00	95,27			
	Lisans	29	372,37	63,97			
	Lisansüstü	4	316,44	91,48			
Baba eğitim düzeyi	İlköğretim	101	267,08	80,89	13,02	,00*	Var
	Lise	80	310,81	74,54			
	Önlisans	12	341,46	57,47			
	Lisans	29	371,11	64,38			
	Lisansüstü	8	340,61	78,66			

* $p < 0,05$

Tablo 4.8’de görüldüğü gibi ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının ana ve babanın eğitim düzeyine göre anne eğitim düzeyi ($F=13,25$; $p < 0,05$) ve baba eğitim düzeyine göre ($F=13,02$; $p < 0,05$) farklılık göstermektedir. Anne ve baba eğitim

düzeylerine göre en yüksek öğrenci başarılarını olduğu düzey anne ve babaları lisans mezunu olan çocuklardadır.

Araştırmada ana-babaları lisans mezunu olan çocukların akademik başarılarının diğerlerinden daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun nedeni, ana-babanın bilinçli olması ve çocuklarının akademik başarılarını yakından izlemesi olabilir. Bununla birlikte ana-babaları lisansüstü mezunu olan çocukların akademik başarılarının ise lisans mezunu ana-babaya sahip çocuklardan daha düşük kalmıştır. Bunun nedeni, ana-babaların lisansüstü eğitim yaparken çocuklarıyla yeteri kadar ilgilenememeleri olabilir. Ancak en düşük düzeyin anne babaları ilköğretim mezunu olanlarla lise mezunu olan çocuklarda olduğu görülmektedir. Bu ana-baba eğitim düzeyi ne kadar düşüğe çocukların da akademik başarılarının o kadar düşük olduğunu göstermektedir. Buradan ana-baba eğitim düzeyinin çocukların akademik başarılarında doğrudan etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.2.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi şöyledir: “İlkokul öğrencilerinin akademik başarısı, ana ve babanın mesleğine göre değişmekte midir?” Bu probleme yanıt olarak yapılan çözümlenme, Tablo 4.9’da verilmiştir.

Tablo 4.9. İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Ana ve Babanın Mesleğine Göre Analizi

	Meslek	n	$\bar{X}$	s	F	p	Fark
Annenin Mesleği	İşçi	54	295,09	76,26	5,15	,00*	Var
	Memur	7	396,73	92,29			
	Öğretmen	15	345,70	76,45			
	Esnaf	17	337,17	77,38			
	Ev hanımı	137	290,48	82,12			
Babanın Mesleği	İşçi	108	280,43	81,88	10,71	,00*	Var
	Memur	23	364,52	49,13			
	Öğretmen	9	382,62	82,62			
	Esnaf	90	303,45	79,57			

*p<0,05

Tablo 4.9’da görüldüğü gibi ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının ana ve babanın mesleklerine göre anne mesleğine göre ($F=5,15$; $p<0,05$) ve baba mesleğine göre ($F=10,71$; $p<0,05$) farklılık göstermektedir. Anne ve baba mesleklerine göre anne mesleğinde memur annelerin çocuklarının daha yüksek iken baba mesleğinde

ise en yüksek düzey öğretmen olan babaların çocuklarındadır. Dolayısıyla anneleri memur olanların ve babaları öğretmen olan çocukların akademik başarı puanları diğerlerinden daha yüksektir.

Anne mesleği olarak memur çocuklarının akademik başarılarının yüksek olduğu görülürken bunun nedeni olarak annelerin bilinçli olması ve çocuklarıyla bu konuda daha yakından ilgilenmeleri ve onları takip etmeleri olabilir.

Baba mesleği olarak babaları öğretmen olan çocukların akademik başarılarının yüksek olmasının nedeni babaların çocuklarının akademik başarılarını yakından izlemeleri, onlarla ilgilenmeleri ve eğitimci olmalarından kaynaklı olarak işi pratik olarak öğretmenleri ve izlemeleri olabilir. Araştırma sonuçları anne ve baba mesleklerinin çocuklarının akademik başarılarında etkili olduğunu göstermektedir.

4.2.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi şöyledir: “İlkokul öğrencilerinin akademik başarısı, ana ve babanın gelir düzeyine göre değişmekte midir?” Bu probleme yanıt olarak yapılan analiz, Tablo 4.10’da görülmektedir.

Tablo 4.10. *İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Ana ve Babanın Gelir Düzeyine Göre Analizi*

Gelir	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
11.500 ₺ ve altında	81	271,46	79,87	9,97	,00*	Var
12.000 - 20.000 ₺	69	282,17	73,97			
21.000 - 35.000 ₺	49	329,92	71,11			
36.000 ₺ ve üstü	31	380,67	65,75			

* $p < 0,05$

Tablo 4.10’da görüldüğü gibi ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının ana ve babanın gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir ($F=9,97$; $p < 0,05$). Ortalamalar incelendiğinde en yüksek sınav puanını aylık gelir 36 bin ₺ üstün de olanlardır. Yine aylık gelir düzeyi azaldıkça akademik olarak başarı puanlarının da düştüğü görülmektedir. Bu durum ekonomik düzey ile akademik başarılının doğru orantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Bulgulara göre aylık gelir düzeyinin akademik başarıyı arttırmada önemli bir faktör olduğu görülmüştür.

Araştırmada akademik başarının ailenin aylık gelir düzeyine göre arttığını ortaya koymaktadır. Bunun nedeni ailenin aylık gelirinin yüksek olmasıyla birlikte eğitim harcamalarına daha fazla kaynak ayırmasıyla ilgilidir. Bu aylık geliri yüksek olan

ailelerin eğitime daha fazla kaynak ayırdıklarını ve buna bağlı olarak da çocuklarının akademik başarılarının arttığını göstermektedir.

4.2.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi şöyledir: “İlkokul öğrencilerinin akademik başarıları, ailenin yaşadığı yere göre değişmekte midir?” Bu probleme yanıt olarak yapılan analiz, Tablo 4.11’de görülmektedir.

Tablo 4.11. *İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Ana ve Babanın Yaşadığı Yere Göre Analizi*

Yaşanılan Yer	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	Fark
İlçe	53	272,34	,89	-2,99	,00*	Var
İl	177	310,68	,78			

* $p < 0,05$

Tablo 4.11’de görüldüğü gibi ilkökul 4. Sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının ailenin yaşadığı yere göre farklılık göstermektedir ($t = -2,99$; $p < 0,05$). Ortalamalar incelendiğinde en yüksek sınav puanını il merkezinde yaşayan aile çocuklarının aldığı görülmektedir. İlçe merkezinde yaşayan aile çocuklarının akademik olarak başarı puanları daha düşüktür.

Yerleşim yeri olarak şehir merkezlerinde yaşayan çocukların akademik başarılarının ilçe merkezlerinde yaşayan öğrencilerden daha yüksek olmasının nedeni şehir merkezinde yaşayan çocukların etüt merkezleri, dersane, okul kursları vb. imkanlara ilçe merkezlerinde yaşayan öğrencilere göre daha kolay ulaşabilmeleri ve bunlardan yararlanabilmeleridir. İlçe merkezlerinde yaşayan öğrencilerin eğitim olanaklarının şehir merkezlerinde yaşayanlara göre daha sınırlı olduğu bilinmektedir. Bulgular da bunu doğrulamaktadır.

4.2.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi şöyledir: “İlkokul öğrencilerinin akademik başarıları, kardeş sayısına göre değişmekte midir?” Bu probleme yanıt olarak yapılan analiz, Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4.12. *İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Kardeş Sayılarına Göre Analizi*

Kardeş sayısı	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>F</i>	<i>p</i>	Fark
1	20	342,76	67,18	5,45	,00*	Var
2	118	309,39	76,37			
3	62	301,93	81,81			
4	22	239,41	81,44			
5	8	259,34	136,98			

* $p < 0,05$

Tablo 4.12’de görüldüğü gibi ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının kardeş sayılarına göre farklılık göstermektedir ($F=5,45$; $p < 0,05$). Ortalamalar incelendiğinde en yüksek ortalamanın tek çocuk olan öğrencilere ait olduğu kardeş sayısı arttıkça akademik başarının 4 kardeşe kadar düştüğü görülmektedir. Buna göre kardeş sayısı arttıkça akademik başarının düştüğü söylenebilir.

Dört kardeşe kadar kardeş sayısı arttıkça akademik başarının düşmesinin nedeni ailenin eğitim harcamalarının çocuk sayısına bağlı olarak artmasıyla birlikte bazı kısıtlamalara gitmeleri olabilir. Yine çocuk sayısı arttıkça ailelerin çocuklarının hepsine yetişememeleri ve yeterince ilgilenememeleri olabilir. Böylelikle kısıtlamalar veya yeterli ilgilenememe yada her iki nedene bağlı olarak öğrencilerin akademik başarının düşmesine neden olduğu söylenebilir. Bu durum ise ailenin sosyo ekonomik düzeyi ve çocuklara yapılan eğitim harcamalarına göre akademik başarının etkilendiğini göstermektedir. Bulgulardan akademik başarının kardeş sayılarına göre farklılık gösterdiği söylenebilir.

4.2.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi şöyledir: “İlkokul öğrencilerinin akademik başarıları, ana ve babanın birlikte yaşamasına ya da boşanmış olmasına göre değişmekte midir?” Bu probleme yanıt olarak yapılan analiz, Tablo 4.13’te verilmiştir.

Tablo 4.13. *İlkokul Öğrencilerinin Akademik Başarılarının, Ana ve Babanın Birlikteliğine Göre Analizi*

Birliktelik	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>s</i>	<i>t</i>	<i>p</i>	Fark
Birlikte	211	306,92	,82	3,13	,00*	Var
Ayrı	19	245,50	,74			

* $p < 0,05$

Tablo 4.13'te görüldüğü gibi ilkokul 4. Sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının ana babanın birlikte yalama durumuna göre farklılık göstermektedir ($t=3,13$; $p<0,05$). Ortalamalar incelendiğinde ana baba birlikte olan ailelerdeki çocukların sınav puanının ayrı olan ailelerdeki çocuklardan daha yüksektir. Bu durum ana baba birlikte olan aile çocuklarının ayrı olan çocuklara göre avantajlı olduğu ve başarı düzeylerinin de daha yüksek olduğu söylenebilir. Bunun nedeni boşanmış ailelerin çocuklarıyla yeterince ilgilenememeleri, iş ve diğer nedenlerden dolayı çocukların sahipsiz kalması, anne babanın ayrılığında kaynaklı çocuğun arada kalması ve ikiye bölünmesi, psikolojik olarak bu durumdan olumsuz etkilenmesi vb. nedenlerden biri ya da bir kaçı olabilir. Ancak nedeni ne olursa olsun boşanmış aile çocuklarının dezavantajlı oldukları ve aileleri birlikte olan çocukların akademik başarılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu bölümde, toplanan verilerin ve yapılan çözümlerinin tartışılması ve tartışmalara paralel olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları, ana ve babanın eğitim düzeyine göre farklılık göstermektedir. En yüksek başarı, anne ve babaları üniversite (lisans) mezunu olan öğrencilerdedir. Bu bağlamda, anne ve babası lisans mezunu olan çocukların, daha bilinçli yetiştirildikleri, okul başarısı için daha çok yatırım yapıldığı, doğru yönlendirildikleri söylenebilir. Çünkü akademik başarının yükselmesinde doğru yönlendirme de çok önemlidir. Birçok öğrenci doğru yönlendirilmediği için, hatta yanlış yönlendirildiği için okul yaşamından ayrılmaktadır. Bu konuda gerek akademik dünyada, gerek medya dünyasında birçok haber duyulmaktadır. Birçok bilimsel araştırma da bu durumu kanıtlamaktadır.

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları, ana ve babanın mesleğine göre farklılık göstermektedir. Memur olan annelerin çocuklarının akademik başarı puanları daha yüksek iken, baba mesleğinde ise en yüksek düzey öğretmen olan babaların çocuklarındadır. Diğer bir deyişle, anneleri memur olan çocukların ve babaları öğretmen olan çocukların akademik başarı puanları, diğerlerinden daha yüksektir. Bu bağlamda, annelerin memur olarak yaşamlarını sürdürmekten mutlu oldukları ve çocuklarının da memur olmasını istedikleri ortaya çıkmaktadır. Memurluk yapmaktan mutlu olan anne, çocuklarının da okumasını ve kariyer sahibi olmasını istemektedir. Çünkü memurluk, çiftçilikten ve işçilikten daha konforlu bir meslektir. Dahası düzenli bir gelir ve düzenli bir yaşam sunmaktadır. Böyle yaşamaktan mutlu olan anneler, çocuklarının daha üst eğitim düzeylerine kadar okumasını istemektedir.

Babası öğretmen olan çocukların akademik başarıları daha yüksektir. Öğretmenlik mesleği, toplumdaki birçok meslekten daha çok bilinç gerektiren bir meslektir. Öğretmenler arasında bilinç düzeyi yüksek olanlar, öğrencilerini ve kendi çocuklarını daha doğru yönlendirir. Doğru yönlendirilen öğrenciler için başarı yolu açıktır. Diğer yandan öğretmenler, çevre ile sürekli iletişim halindedir. Çünkü her meslekten ailenin

çocuğu, öğretmenın öğrencisidir. Dolayısıyla öğretmenler, toplumdaki meslekleri ve özelliklerini iyi bilirler. Bir öğretmenin, anası-babası doktor olan öğrencisi de vardır, tır şoförü olan öğrencisi de vardır, subay olan öğrencisi de vardır. Zaman zaman aileler ile bir araya geldiklerinden, okuldaki toplantılardan, etkinliklerden vb birçok etkinlik sayesinde meslekler hakkında geniş bilgi sahibidirler. Bu bilgileri, öğrencilerini ve kendi çocuklarını yönlendirme sürecinde kullanırlar. Bu da akademik başarının yükselmesi anlamına gelmektedir.

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin akademik başarıları, ana ve babanın gelir düzeyine göre farklılık göstermektedir. Ortalamalar incelendiğinde, en yüksek sınav puanı, aylık geliri 36.000 ₺ ve üzerinde olan ailelerin çocuklarındadır. Aylık gelir düzeyi azaldıkça, akademik başarı puanları da düşmektedir. Diğer bir deyişle, ailenin ekonomik düzeyi ile çocuklarının akademik başarısı doğru orantılıdır. Aylık gelir düzeyinin, akademik başarıyı arttırmada önemli bir etken olduğu açıkça söylenebilir.

Çünkü ekonomik sorunu olmayan aileler, çocuklarının eğitim gereksinimlerini zamanında karşılayabilmektedir. Zamanında karşılanan gereksinimler de çocukların okula olan ilgisini, motivasyonunu, bağlılığını artırmaktadır. Oysa piyasa koşullarına ve ülkenin ekonomik durumuna bağlı yaşayan esnaf aileler için aynı şey söylenemez. Bir esnaf aile, her ne kadar çok çalışsa, her ne kadar dürüst çalışsa da geliri, ülkenin genel ekonomik durumuna bağlıdır. Hiç beklenmedik bir anda, ülke ekonomik krize girebilmektedir. Bu kriz birçok esnaf aileyi etkilemektedir. Dükkanını kapatmamak için çırpınan bir esnaf aile, çocuklarının eğitim gereksinimlerini zamanında karşılayamamaktadır.

Benzer durum, ana-babası çiftçi olan ailelerde de geçerlidir. Çünkü çiftçilik mesleği tamamen doğaya bağlıdır. Doğal olaylar (iklim), zamanında uygun işlerse, çiftçi ancak o zaman gelir elde edebilir. Yoksa yıl boyunca harcadığı emek, para ve zaman boşa gitmektedir. Bir çiftçi aile, her ne kadar çok çalışsa, her ne kadar dürüst çalışsa da geliri, doğanın işleyişine (yağmur, kar, rüzgar, nem vb) bağlıdır. Hiç beklenmedik bir anda, doğa olayları olumsuzza dönebilir ve çiftçinin bir yıllık emeği tamamen boşa gidebilir. Traktörüne mazot alamayan bir çiftçi aile, çocuklarının eğitim gereksinimlerini zamanında karşılayamaz. Bu da akademik başarının düşmesi anlamına gelmektedir.

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının ailenin yaşadığı yere göre farklılık göstermektedir. Ortalamalar incelendiğinde en yüksek sınav puanını il merkezinde yaşayan aile çocuklarının aldığı görülmektedir. İlçe merkezinde yaşayan aile çocuklarının akademik olarak başarı puanları daha düşüktür.

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının kardeş sayılarına göre farklılık göstermektedir. Ortalamalar incelendiğinde en yüksek ortalamanın tek çocuk olan öğrencilere ait olduğu kardeş sayısı arttıkça akademik başarının 4 kardeşe kadar düştüğü görülmektedir. Buna göre kardeş sayısı arttıkça akademik başarının düştüğü söylenebilir.

İlkokul 4. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının ana babanın birlikte yaşama durumuna göre farklılık göstermektedir. Ortalamalar incelendiğinde ana baba birlikte olan ailelerdeki çocukların sınav puanının ayrı olan ailelerdeki çocuklardan daha yüksektir. Bu durum ana baba birlikte olan aile çocuklarının ayrı olan çocuklara göre avantajlı olduğu ve başarı düzeylerinin de daha yüksek olduğu söylenebilir.

5.2. Öneriler

Bu araştırmada ulaşılan sonuçlar paralelinde geliştirilen öneriler aşağıda görülmektedir.

– Anne ve babanın eğitim düzeyinin yüksek olması, çocuklarının akademik olarak yüksek puanları alabilmelerinde katkı yaratmaktadır. Bu nedenle eğitim düzeyi düşük olan nüfusun düzeyini yükseltici çalışmalar yapılmalıdır.

– Anne ve baba mesleklerinin çocukların akademik başarı puanlarında etkili olduğu bilinciyle ailelerin bu konularda farkındalıklarını arttırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

– Çocukların akademik başarıları, ana-babalarının gelir düzeyi ile doğru orantılı olduğundan, ekonomik düzeyi düşük olan ailelerin çocukları, eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak adına desteklenmelidir.

– İl merkezinde yaşayan ailelerin çocuklarında akademik başarı, diğer yerleşim yerlerinde yaşayan ailelerin çocuklarından daha yüksek olduğu için, diğer yerleşim yerlerindeki öğrencilerin bu olumsuzluktan en az etkilenmesi için önlemler alınmalıdır.

– Çocukların akademik başarılarının, ana-babalarının birliktelik ve kardeş sayısına göre farklılık gösterdiği, ana-babalara aktarılmalı ve bu konularda farkındalık ve bilinç düzeyleri artırılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akçacı, T. (2013). Eğitim Harcamalarının İktisadi Büyüme Etkisi, *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 4(5), 65-79.
- Balcı, G. (2019). *Türkiye’de Eğitim Sisteminin Gelişimi ve Eğitim Harcamalarının Ekonomik Büyüme Etkisi: OECD Ülkeleri ile Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi. Bandırma Onyedi Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1-102.
- Büyüköztürk, Ş. & Deryakulu, D. (2002). Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği ile Sınıf Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Akademik Başarılarını Etkileyen Faktörler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 30, 187-204.
- Dal, E. (2014). *Ekonomik Büyüme ve Eğitim Harcamaları İlişkisi: Türkiye Üzerine Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Ergün, M. (2011). *Eğitim ve Kalkınma*, 3. Sosyal Bilimler Sempozyumu, Bölgesel Kalkınmada Eğitimin Rolü, Dicle Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Merkezi, Diyarbakır, s.1-15.
- Gümüş, A. T. (2012). Eğitim Hakkının Dönüşümü. *Sosyal Bilgiler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 3 Sayı:1, Sf.119-134.
- Karaarslan, E. (2005), Kamu Kesimi Eğitim Harcamalarının Analizi, *Maliye Dergisi*, 149, 36-73.
- Karataş, M. ve Çankaya, E. (2011). Türkiye’de Beşeri Sermaye ve Ekonomik Büyüme İlişkisinin Analizi, *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, Cilt 18, Sayı 1, Sf. 105-214.
- Kızılloluk, H. (2007). “Ekonominin Eğitimin Amaçları ve İçeriği Üzerindeki Etkileri”. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt.8, Sayı 1, s.22-36.
- Koç, H. (2007). Eğitim Sisteminin Finansmanı. Gazi Üniversitesi *Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı.29, s.39-50.
- Koçak, A. (2016). *Eğitim Harcamaları ve Ekonomik Büyüme İlişkileri: Türkiye ve G8 Ülkeleri Üzerine Bir Uygulama*. Yüksek Lisans Tezi. Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1-128. Gaziantep.
- Köktaş, A. M. (2009). *Türkiye’de Hanehalkı Eğitim Harcamaları Analizi*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Köse, R. (1990). Aile Sosyoekonomik Durumu, Lise Özellikleri ve Üniversite Sınavlarına Hazırlanma Kurslarının Eğitimsel Başarı Üzerine Etkileri. *Eğitim ve Bilim*, 78, 9-17.

- Kuzgun, Y., Deryakulu, D. (2006). *Eğitimde bireysel farklılıklar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB. (2010). *PISA 2009 Projesi Ulusal Ön Rapor*. Ankara: MEB Basımevi.
- Ortaç, R. (2003), Cumhuriyetimizin 80. Yılında Eğitim Harcamaları, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 5(2), 239-247.
- Şaşmazel, A. G. (2006). *Uluslararası Öğrenci Değerlendirme Programı (PISA)'nda Türk Öğrencilerin Fen Bilgisi Başarılarını Etkileyen Faktörler*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Tuzcu, G. (2006), *Eğitimde Vizyon 2023 ve Avrupa Birliği'ne Giriş Süreci*, Türk Eğitim Derneği (TED) Yayını, Ankara.
- Tuzcu, G. (2021), *Eğitim Ekonomisi*, Pegem A Yayını, Ankara.
- Ulusoy, B. (2013). Household education expenditure of families at primary education level. *Journal of educational sciences Research*, 3(1), 1-27.
- Yavuz, H. Ç. ve Kutlu, Ö. (2016). Ekonomik bakımdan dezavantajlı öğrencilerin akademik yılmazlık düzeylerinin bazı koruyucu faktörler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 41(186).

EKLER
ÖZGEÇMİŞ